

Χανιώτικα νέα
ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ 1 Ιουλίου 2017

διαδρομές

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ / ΤΕΧΝΕΣ / ΙΣΤΟΡΙΑ / ΒΙΒΛΙΑ / ΜΟΥΣΙΚΗ / ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ
ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΕΛΕΝΗ ΜΑΝΩΛΑΡΑΚΗ - PHILL CAMBELL

ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΑΦΗΓΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΣ

Οι Χανιώτες που γύρισαν
από τη Μακρόνησο

ΕΛΙΑ ΚΟΥΜΛΗ

diadromes@haniaotika-nea.gr

editorial

Τα χρόνια του Εμφυλίου αποτελούν μία από τις πιο μελανές σελίδες της Ελληνικής Ιστορίας, και οι "ουλές" που έχουν προκαλέσει στη συνοχή της ελληνικής κοινωνίας είναι ορατές ακόμα και σήμερα.

Με αφορμή τη συμπλήρωση εβδομήντα χρόνων από την ίδρυση του στρατοπέδου συγκέντρωσης στη Μακρόνησο, οι "διαδρομές" μιλούν με Χανιώτες που βρέθηκαν τη σκοτεινή εμφυλιακή και μετεμφυλιακή περίοδο στο στρατόπεδο - κολαστήριο.

Το χαρακτηριστικό του εξωφύλλου, είναι του Γιώργου Φαρσακίδη και απεικονίζει τους βασανισμούς των πολιτικών κρατούμενων στη Μακρόνησο (1949).

No. 572

Φανταστικό
μουσείο

Felix Nadar, "Ο Ναδάρ μέσα σε ένα αερόστατο", τέλος δεκαετίας 1860, Νέα Νότια Ουαλία, Κρατική Βιβλιοθήκη.

περιεχόμενα

σελ. 3 ~ Πολιτισμός

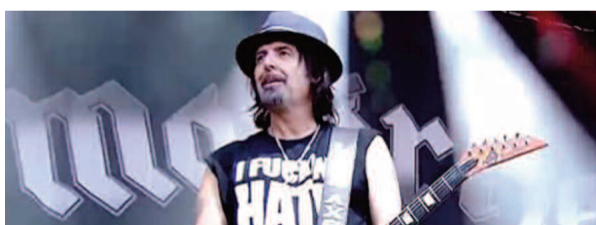

σελ. 4 - 5 ~ Οι Χανιώτες που γύρισαν από τη Μακρόνησο

σελ. 6 ~
Συνέντευξη
με την Ελένη
Μανωλαράκη

σελ. 7 ~ Παιδότοπος

σελ. 8 ~ Υγεία & Βότανα

σελ. 9 ~ Πολιτισμός - Συνέντευξη με τον Phill Campbell

σελ. 10 ~ Πολιτισμός

σελ. 11 ~ Ιστορικές αναφορές

σελ. 12 ~ Αφορμή, Βιβλία

1/7

Ανάργυρος,

Ανάργυρη,

Δαμιανός,

Κοσμάς,

Μαυρίκιος

3/7

Ζουμπουλιά,

Υάκινθος

6/7

Λύκιος,

Λυκίας

7/7

Κυριακή

Επιμέλεια: **ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΧΑΤΖΗΔΑΚΗΣ**
Ιστορικός Τέχνης - Αρχαιολόγος
Humboldt Universität zu Berlin
lastjudgment1540@hotmail.com

Felix Nadar είχε υπάρξει το ψευδώνυμο του Gaspard-Felix Tournachon (6 April 1820 - 21 March 1910), ενός Γάλλου φωτογράφου, καρικατουρίστα, δημοσιογράφου, δοκιμιογράφου και αεροπόρου με αστείρευτη πίστη στις δυνατότητες της τεχνολογίας. Ο Ναδάρ κατέχει μια περίοπτη θέση στην ιστορία της φωτογραφικής Τέχνης ως ένας εκ των πρωτοπόρων της. Υπάρχει η άποψη ότι η φωτογραφία είχε υπάρξει απόρροια της βούλησης της καπιταλιστικής οικονομίας η οποία με το τεχνολογικά εξελιγμένο -καθότι πιο γρήγορο- αυτό προϊόν καλούνταν να απαντήσει στην ξεπερασμένη και αργή για τα δεδομένα της εποχής της βιομηχανικής επανάστασης ζωγραφική Τέχνη. Ερευνες προς την κατεύθυνση της μηχανικής τεχνικής αναπαραγωγής του ορατού κόσμου είχαν ήδη ξεκινήσει από το 15ο αιώνα και έμελλε να πολλαπλασιαστούν κατά το 18ο και κυρίως κατά το 19ο αιώνα. Κατά τη δεκαετία του 1840 όλοι οι αστοί απαθανίζονται σε κλασικό ύφος σε νταγκεροτυπίες, μια πρόωπη φωτογραφική τεχνική που είχε πάρει το

όνομά της από τον Dager και η οποία χαρακτηρίζεται από το γεγονός ότι σε αυτήν απουσιάζουν τα αρνητικά. Το όνομα του Ναδάρ από την άλλη είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με τις απαρχές της φωτογραφικής Τέχνης χάρη στα διάσημα πορτραίτα του. Στα 1853 θα ανοίξει ένα φωτογραφείο κοντά στο σταθμό των τρένων του Saint Lazare, απ' όπου θα κάνει το πέρασμά της μεγάλο κομμάτι της άρχουσας αστικής τάξης της Γαλλίας για να φωτογραφηθεί. Ο Ναδάρ άνηκε στους προοδευτικούς Γάλλους και τασσόταν ενάντια στον κληρικαλισμό. Ζώντας στην εποχή του Ιουλίου Βέρν και των μεγάλων ανακαλύψεων, ο Ναδάρ δε θα κρατήσει κρυφές, αντίθετα θα κοινοποιήσει δημόσια σε έγκυρα έντυπα της εποχής τις ενορατικές του σκέψεις για μια κοινωνία, όπου οι άνθρωποι θα μπορούν να ίπτανται στον ουρανό. Ο ίδιος θα συμμετάσχει μάλιστα και σε επιχειρήσεις για τη φωτογράφιση του κόσμου από αερόστατο και σε αυτόν αποδίδονται οι πρώτες γνωστές αεροφωτογραφίες, τραβηγμένες περί τα τέλη της δεκαετίας του 1860.

τεύχος 733

Εβδομαδιαίο Πολιτιστικό Ενθετο

της εφημερίδας "Χανιώτικα Νέα"

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: ΧΑΝΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ - ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΗ Α.Ε.

ΙΔΡΥΤΗΣ: Γιάννης Ε. Γαρεδάκης

ΕΚΔΟΤΗΣ: Μανώλης Α. Γαρεδάκης

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Παρασκευάς Ν. Περάκης

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ "ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ": Ελευθερία Μ. Κουμλί

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΟΜΑΔΑ: Γιώργος Κώνστας, Γιάννης Λυβιάκης, Δημήτρης Μαριδάκης, Πάνα Μαρουλοσφάκη, Βασιλική Τωμαδάκη, Ελένη Φουντουλάκη

ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Δέσποινα Βάλλα, Νίκη Ξυφανταράκη, Ελένη Σταυρίδη

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ: Νεκτάριος Κακατσάκης

ΠΙΣΤΕΤΕΣ: Hussein Rajaiftikhar, Γιάννης Περάκης, Γιώργος Στεφανάκης

ΣΥΝΤΑΞΗ: Εμπορικό Κέντρο "Ερμής" (Μπουνιαλιά 11-19)

τηλ. 28210 51.003 - 6, fax 28210 51.007 e-mail: info@haniaotika-nea.gr

ΓΡΑΦΕΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ: Καραϊσκάκη 49 τηλ. 28210 70.563 - 6 fax 28210 91.900 - Διαφημιστικό Τμήμα: Εύα Κουμλί τηλ.: 2821070.563 - 6

e-mail: ads@haniaotika-nea.gr

ΕΚΘΕΣΗ ΣΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΧΑΝΙΩΝ

“Περιήγηση στην Τελειότητα”

Την έκθεση «Περιήγηση στην Τελειότητα» του Ιταλού φωτογράφου Paolo Morello διοργανώνουν η Εφορεία Αρχαιοτήτων Χανίων και το Ιταλικό Μορφωτικό Ινστιτούτο, σε συνεργασία με τον Δήμο Χανίων, την ΚΕΠΠΕΔΗΧ - Κέντρο Αρχιτεκτονικής Μεσογείου και τον Σύλλογο Φίλοι της Ιταλίας.

Η έκθεση, που θα φιλοξενηθεί στο Αρχαιολογικό Μουσείο Χανίων από τις 3 ως τις 23 Ιουλίου αποτελεί έναν εικαστικό φόρο τιμής στο αδιαμφισβήτητο μεγαλείο του Αρχαίου Ελληνικού πολιτισμού. Τα εγκαίνια θα γίνουν την Δευτέρα 3 Ιουλίου στις 7 μ.μ. παρουσία του καλλιτέχνη.

Κατά την διάρκεια των εγκαινίων ο Ιταλός συνθέτης και κιθαρίστας Tiziano Calabrese θα εκτελέσει ένα μουσικό πρόγραμμα σαν αφιέρωμα στη μουσική της Αρχαίας Ελλάδας.

Όπως αναφέρεται σε σχετική ανακοίνωση, «ο Paolo Morello, γεννημένος στο Παλέρμο της Σικελίας και μεγαλωμένος -όπως αφηγείται ο ίδιος- με τα Έπη του Ομήρου στη σκιά των αρχαίων ναών της Μεγάλης Ελλάδας, αποφάσισε το 2014

να αφιερώσει ένα μεγάλο κεφάλαιο της φωτογραφικής δουλειάς του στην τεκμηρίωση των σημαντικότερων ελληνικών αρχαιολογικών χώρων. Ξεκίνησε την έρευνά του με την πρόθεση να επανεξετάσει τις μυθικές, τις θεμελιώδεις γι' αυτόν τοποθεσίες του ευρωπαϊκού πολιτισμού και, ως ιστορικός τέχνης, επέλεξε σαν συντρόφους του ταξιδιού του τον Όμηρο και τον Πausανία. Φυσικά, ο καλλιτέχνης, ως καλός γνώστης της Ιστο-

ρίας, δεν θα μπορούσε να παραλείψει να αποτίσει φόρο τιμής και στα υπέροχα αρχαία μνημεία της Μεγάλης Ελλάδας που βρίσκονται σε Ιταλικό έδαφος. Δημιουργήθηκε έτσι μια σειρά 200 φωτογραφιών από τις οποίες 20 επιλεγμένες εικόνες θα παρουσιαστούν για πρώτη φορά στην Ελλάδα στο Αρχαιολογικό Μουσείο των Χανίων».

Ωράριο λειτουργίας: Δευτέρα: 1 μ.μ. - 8 μ.μ., Τρίτη - Κυριακή 8 π.μ. - 8 μ.μ.

ΚΑΙ ΦΕΤΟΣ ΣΤΟΝ ΒΑΜΟ

Τζαζ φεστιβάλ

Με το Datfunk Band Jazz Trio ανοίγει σήμερα Σάββατο η αυλαία του Jazz in July festival, στο Βάμο.

Το πρόγραμμα, θα συνεχιστεί την Δευτέρα 3 Ιουλίου με το Next Step Quintet, ένα πολύ σημαντικό Ελληνικό jazz group. Θα ακολουθήσει την Παρασκευή 7 Ιουλίου προβολή της ταινίας “Bird” σε σκηνοθεσία Clint Eastwood, βασισμένη πάνω στη ζωή του θρυλικού σαξοφωνίστα της jazz Charlie Parker. Το πρόγραμμα θα συνεχιστεί με σειρά από συναυλίες και εμφανίσεις έως τις 23 Ιουλίου. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι στις 11 Ιουλίου θα εμφανιστούν οι Feetwarmers Jazz Sextet με κλασική jazz από τη Νορβηγία και στις 12 του μηνός ο διακεκριμένος κιθαρίστας Τακης Μπαρμπερης, μια κεντρική φιγούρα της Ελληνικής jazz σκηνής, με το ολοκαινούργιο κουαρτέτο του! Την Παρασκευή 14 Ιουλίου οι: Maria Manousaki Group featuring Haig Yazdjian: Οι σπουδαστές εκπροσωπούν της ethnic jazz σε μια μοναδική συναυλία! Στις 18 Ιουλίου οι: Zacharis Spyridakis/Gabriel Karapatakis/Hub Hildenbrand Trio, στις 22 του μηνός το Letteris Christofis Quartet και την Κυριακή 23 Ιουλίου οι: Nana Simopoulos and the World Jazz Ensemble.

Η προώθηση εισιτηρίων ξεκίνησε το Σάββατο 17/6/2017.

12 ευρώ/συναυλία στην πόρτα, 10 ευρώ/συναυλία από προώθηση, 70 ευρώ για το σύνολο των συναυλιών.

Στο Βάμο: Τουριστικό Γραφείο “Vamos Village”. 2825022190 και info@vamosvillage.gr, ταβέρνα “Στέρνα του Μπλουμοσφήν”. 2825083220 και sterna1@otenet.gr, εστιατόριο “Χασομέρι”. chasomeri@gmail.com

Στα Χανιά: Βιβλιοπωλείο “Μικρό Καράβι”, Δασκαλογιάννη 59 στη Σπλάντζα. Τηλ. 2821401648

ΣΤΟ ΤΕΕ

Εκδήλωση για τους Κρήτες μετανάστες στις ΗΠΑ (1828 - 1928)

Σταθμός Μετανάστευσης, Ellis Island (1902 - 1913).
Πηγή: Αρχείο Δημόσιας Βιβλιοθήκης της Νέας Υόρκης.

Εκδήλωση ιστορικού ενδιαφέροντος με θέμα “Κρήτες Μετανάστες στις ΗΠΑ 1892 - 1928, Το Αμερικανικό όνειρο” και “Λούις Τίκας - Ο Ηρωας της Ξενιτιάς” θα πραγματοποιηθεί την Τετάρτη 5 Ιουλίου στις 8 μ.μ. στην αίθουσα του ΤΕΕ, Τμήμα Δυτικής Κρήτης, Νεάρχου 23. Ομιλητές θα είναι ο Γεώργιος Σταυρουλάκης, οικονομολόγος και ο Νικόλαος Λαλούσης, μαθηματικός. Τις ομιλίες θα συνοδεύσει προβολή σπάνιου οπτικοακουστικού υλικού.

Θα ακολουθήσει κρητικό κέρασμα.

Είσοδος ελεύθερη.

ΣΤΗΝ ΠΥΛΗ ΣΑΜΠΙΟΝΑΡΑ

Εκθεση Ομίλου Φίλων της Τέχνης

Με μεγάλη προσέλευση κόσμου έγιναν τα εγκαίνια της έκθεσης έργων τέχνης του Ομίλου Φίλων της Τέχνης προχθές το βράδυ στην Πύλη Σαμπιονάρα. Έργα ζωγραφικής, γλυπτικής, βιτρό, αγιογραφίας, κεραμικής και μικτής τεχνικής παρουσιάζουν δέκα επτά Χανιώτες καλλιτέχνες.

Οι ζωγράφοι είναι: Γιαννουδάκη Ελένη, Γονίδα Νεκταρία, Δρακάκη Αγγελική, Καραλής Σπύρος, Καρανάκης Στέλλα, Κοκοτσάκη Ολυμπία, Μαυρίδης Σταύρος και Πετρούλακη-Μίσεβα Βαλεντίνια.

Αγιογράφοι: Πανακού Κατερίνα, Ιντζέ Κούλα, Παπαδόσφου Ειρήνη, Μπομπολάκη Σοφία.

Κεραμική: Παπαγεωργίου Τόνια, Βιτρό: Παπαδάκη Βούλα, Γλυπτική: Πετράκης Μανώλης. Μικτή

Τεχνική: Κουκουλά Μαρία.

Η έκθεση θα είναι ανοικτή μέχρι τις 8 Ιουλίου και ώρες 10.30 έως 14.00 και 18.30 έως 22.00 καθημερινά.

Η έκθεση συνδιοργανώνεται με το Δήμο και την ΚΕΠΠΕΔΗΧ-ΚΑΜ.

ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΑΦΗΓΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΣ

Οι Χανιώτες που γύρισαν από τη Μακρόνησο

Χάρτης του νησιού με σημειωμένα τα τάγματα (Α.Ε.Τ.Ο., Β.Ε.Τ.Ο., Γ.Ε.Τ.Ο.) τις Στρατιωτικές Φυλακές κ.ά.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΩΝΣΤΑΣ

Ομάδα απομονωμένων του Β' ΕΤΟ, ανάμεσά τους και ο Χανιώτης Γιώργος Βαγιάκης, ένας από τους 12 που δεν υπέγραψαν ποτέ δήλωση μετανοίας. Εγγραψε το "Χρονικό της Μακρονήσου" και άλλα βιβλία (Αρχειό Σύγχρονης Ελληνικής Ιστορίας).

Χαρακτικά του Γιώργου Φαρσακίδη που απεικόνιζαν τους βασανισμούς των πολιτικών κρατούμενων (1949).

βδομήντα χρόνια, μια ολόκληρη ζωή, από την ίδρυση του στρατοπέδου συγκέντρωσης στη Μακρόνησο. Του πιο διαβόητου χώρου εγκλεισμού στη σύγχρονη ελληνική Ιστορία. Χιλιάδες πολιτικοί κρατούμενοι, αρχικά φαντάροι, έπειτα και πολίτες, φυλακίσθηκαν, βασανίσθηκαν. Πολλοί οι δολοφονημένοι, πολλοί και εκείνοι που δεν άντεξαν. Άλλοι έχασαν τα λογικά τους, υπήρξαν και αυτοί που αυτοκτόνησαν. Όπως επίσης και εκείνοι που υπέγραψαν το χαρτί της αποκήρυξης των "πιστεύω" τους και στέλλονταν στα μέτωπα του εμφυλίου ή καλούνταν να βασανίσουν τους αμετανόητους μέχρι εκείνη τη στιγμή συντρόφους τους για να αποδείξουν την "μεταμέλεια" τους!

Οι εν ζωή σήμερα Χανιώτες που βρέθηκαν τη σκοτεινή εμφυλιακή και μετεμφυλιακή περίοδο στο στρατόπεδο - κολαστήριο διατηρούν ακόμα αναμνήσεις. Οχι μόνο στο μυαλό αλλά και στο σώμα από τα σημάδια των βασανιστηρίων. Τους ανθρώπους αυτούς αναζητήσαμε και μαζί τους, μέσα από τις διηγήσεις τους επιστρέψαμε έστω και νοητά σε μια θλιβερή εποχή για τη χώρα.

«Ξέφυγα από το Μαουτχάουζεν και βρέθηκα στη Μακρόνησο»

«Τι μου έχει μείνει από τη Μακρόνησο; Εχοντας επιζήσει από το Μαουτχάουζεν θα σου έλεγα ότι οι διαφορές ήταν λίγες. Στη Μακρόνησο είχε φαγητό αλλά περισσότερο ξύλο σε σύγκριση με το Μαουτχάουζεν». Ο συνομιλητής μας είναι ο κ. Σταύρος Παπουτσάκης από τα Μεσκλά. Ανταρτόπουλο στην κατοχή, συνελήφθη και στάλθηκε στα ναζιστικά στρατόπεδα εξόντωσης. Εφτασε λίγο πριν την απελευθέρωσή του στα 25 κιλά και είδε χιλιάδες κρατούμενους σαν αυτόν να εξοντώνονται καθημερινά. Επιβίωσε όμως, γύρισε στην Ελλάδα, αλλά η εποχή της "Λευκής Τρομοκρατίας" είχε ξεκινήσει. Ετσι στα τέλη του 1947, βρέθηκε στη Μακρόνησο μαζί με χιλιάδες άλλους νέους της εποχής.

«Σκέφτομαι πολλές φορές τι μας έβαζαν να κάνουμε και δεν τα πιστεύω. Κουβαλούσαμε πέτρες στην κορυφή του βουνού, τις κατεβάζαμε, έτσι χωρίς λόγο, το ξύλο ατελείωτο και χωρίς λόγο. Και το μαρτύριο της δίψας. Κάθε πρωί μας έδιναν ένα μαστραπά νερό. Πώς να βγάλεις μια μέρα σε ένα νησί που δεν είχε ούτε μια σκιά; Σκάβαμε στην άμμο και κάναμε μια τρύπα για να βρούμε λίγο νερό, έστω και υφάλμυρο για να ξεγελάσουμε τη δίψα μας» θυμάται ο κ. Σταύρος.

Για τους φαντάρους - κρατούμενους της Μακρονήσου, οι νύχτες ήταν το ίδιο τρομακτικές με τις μέρες. Ζώντας μέσα σε σκηνές, εκτεθειμένοι στις βροχές και στον αέρα που σάρωνε το νησί είχαν να αντιμετωπίσουν και τις επιθέσεις κάθε βράδυ των "αλφαμιτών", άτομα του κοινού ποινικού δικαίου οι περισσότεροι

Ο κ. Σταύρος Παπουτσάκης με μία φωτογραφία μαζί με τα αδέρφια του. Από τα ναζιστικά στρατόπεδα εξόντωσης βρέθηκε στη Μακρόνησο.

βρίσκονταν εκεί για να τους κάνουν τη ζωή δύσκολη. «Κοιμόσουν στη σκηνή και έρχονταν είτε μεθυσμένοι, είτε "χασικλομένοι" και με βούρδουλες και στυλιάρια σε κτυπούσαν όπου έβρισκαν, σε τσαλαπατούσαν. Ετσι ήταν η ζωή στο Μακρονήσι, μέρα και νύχτα» αναφέρει.

Ο κ. Παπουτσάκης έζησε και την εξόντωση ενός μεγάλου αριθμού φαντάρων του Α' Ειδικού Τάγματος Οπλιτών το δίημερο 29

Φεβρουαρίου - 1 Μαρτίου του 1948. Τότε, σύμφωνα με τις ιστορικές πηγές, οι αμετανόητοι του τάγματος που αρνούσαν να αποκηρύξουν τη κομμουνιστική τους ιδεολογία συγκεντρώθηκαν σε ένα σημείο. Εχοντας ως δικαιολογία ότι ετοίμαζαν εξέγερση, οι αλφαμίτες - φρουροί του στρατοπέδου άνοιξαν πυρ σε βάρος τους. Σύμφωνα με μαρτυρίες σκοτώθηκαν 300 φαντάροι, τα πτώματα των οποίων δέθηκαν με σίδερα και ρίχθηκαν στον πάτο του Αιγαίου.

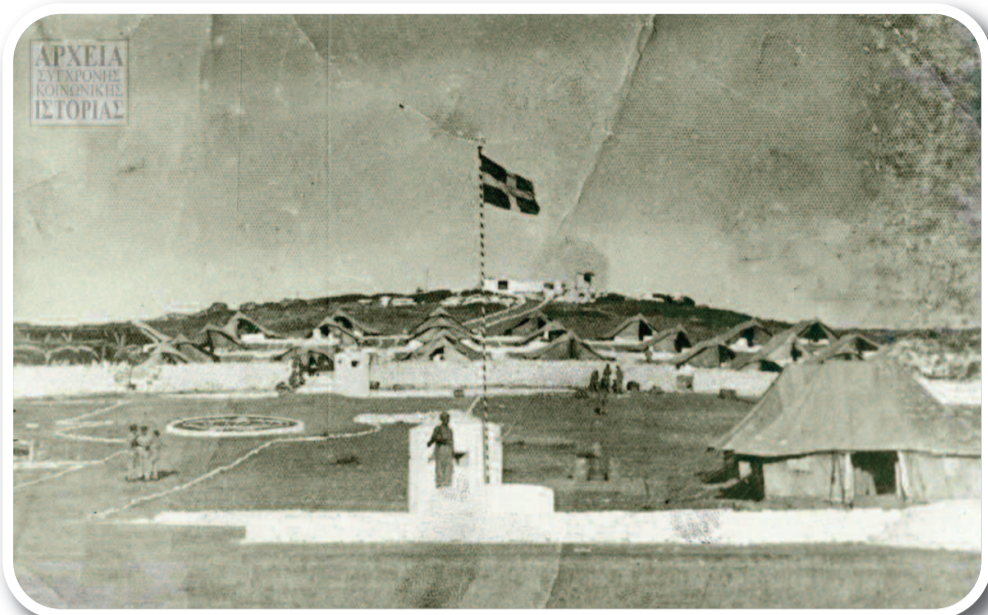
«Τη "δουλειά" μας την είχαν στήσει για να μας σκοτώσουν. Μας έριχναν στα καλά καθούμενα με τα όπλα τους. Επεφτε ο κόσμος κάτω σαν τις μύγες, άλλοι σκοτώνονταν άλλοι τραυματιζόνταν, εγώ ήμουν από τους τυχερούς που δεν με βρήκαν. Και πώς νομίζεις ότι τους έθαψαν τους νεκρούς; Με ένα σίδερο δεμένο στο πόδι τους πέταξαν με καΐκια στο πιο βαθύ σημείο του Αιγαίου» λέει ο συνομιλητής μας.

Πολλοί ήταν εκείνοι που μη μπορώντας να ζήσουν κάτω από αυτές τις συνθήκες τρελαίνονταν και άλλοι που αυτοκτονούσαν. «Θυμάμαι χαρακτηριστικά ένα παιδί να παίρνει φόρα και να πηγαίνει προς τις κολώνες του γηπέδου και να ρίχνει μια κουτουλιά στα τσιμέντα με όλη του δύναμη. Ανοίξε το κεφάλι του, έπεσε κάτω... δεν ξανασηκώθηκε» καταλήγει.

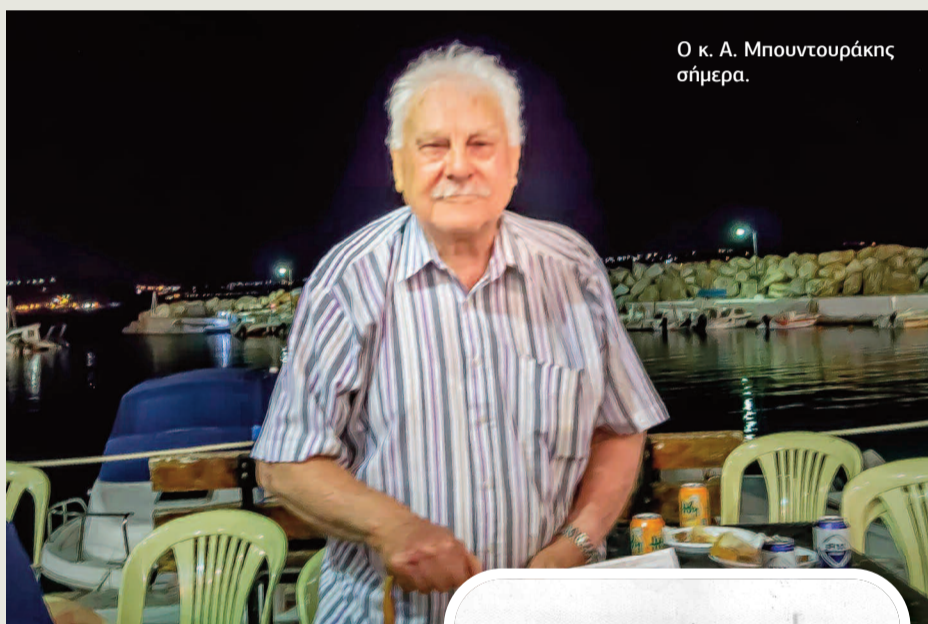
Μετά τη Μακρόνησο ακολούθησαν νέες εξορίες για τον κ. Σταύρο σε άλλα άγωνα νησιά του Αιγαίου. Όμως τη σκληρότητα της Μακρονήσου δεν τη συνάντησε ποτέ ξανά.

Στο άνυδρο και χωρίς δέντρα νησί, μέσα σε σκηνές οι φαντάροι - κρατούμενοι τράβηξαν τα πάνδεινα.

«Ήταν αθηθινό κολαστήριο!»

Ο κ. Α. Μπουτουράκης σήμερα.

«Η Μακρόνησος ήταν κολαστήριο! Ο καθένας που έχει περάσει από εκεί έχει ζήσει τη δική του ιστορία» είναι τα λόγια του κ. Αντώνη Μπουτουράκη, που έζησε 15 χρόνια της ζωής του στην εξορία, ένα από αυτά στη Μακρόνησο. Σήμερα στα 90 του, τον καλούμε να θυμηθεί...

«Στη Μακρόνησο δεν ζούσες! Βρέθηκα στη συνέχεια για 15 χρόνια και σε άλλα νησιά και σε εξορίες. Αλλά τόσο χάλια δεν ήταν πουθενά» λέει.

Γεννηθείς το 1927 ο κ. Αντώνης ήταν από εκείνους που επίσης συμμετείχε στην αντίσταση, με αδελφία και συγγενείς σκοτωμένους κατά τη διάρκεια της κατοχής, οργανώθηκε στο ΕΑΜ-ΕΛΑΣ. «Μετά την κατοχή όλοι οι δήμαρχοι ήταν υποχρεωμένοι να δηλώνουν στην αστυνομία τις... ύποπτες οικογένειες, αυτούς που ήταν αριστεροί ή είχαν αριστερό συγγενή ακόμα και σε δεύτερο βαθμό. Όταν επρόκειτο να πάει κάποιος αριστερός στρατιώτης, να παρουσιαστεί, τον έστελναν στα Ειδικά Τάγματα και στα Τάγματα Σκαπανέων στην Μακρόνησο. Εγώ κατατάχθηκα στο ναυτικό και από εκεί με έστειλαν στο Μακρόνησι το 1949 στο Γ' Ειδικό Τάγμα Οπλιτών» αναφέρει.

Ποια ήταν η καθημερινότητα για ένα φαντάρο στο νησί; «Τι να πεις... κουβαλούσες πέτρες από το βουνό στη θάλασσα για να φτιάξουν μια προβλήτα μας έλεγαν. Όταν έφτανες στη θάλασσα, σου έλεγαν ότι η πέτρα σου δεν είναι καλή, γύρισέ τη πίσω στο βουνό και πάρε άλλη. Στον δρόμο της επιστροφής ήταν αριστερά-δεξιά αλφαμίτες που σε κτυπούσαν με βουρδουλες και στυλιάρια. Καθημερινό το ξύλο και τα βασανιστήρια. Αυτοί που μας κτυπούσαν ήταν όλοι προζάκηδες, τα βράδια έμπαιναν στις σκηνές και μας κτυπούσαν αλύπητα, για να υπογράψουμε ότι αποκηρύσσουμε τον Κομμουνισμό και ότι θα πάμε στον Γράμμο να πολεμήσουμε τους αντάρτες. Τρεις σπονδύλους στη μέση έχω ακόμα σπασμένους. Υπήρχαν και κάποια καλά παιδιά, θυμάμαι έναν από τα Νεροκούρου και ένα άλλο από την Κίσαμο που δεν μας κτυπούσαν. Πολλοί από εμάς δεν άντεξαν, άλλοι υπόγραψαν, άλλοι τρελάθηκαν άλλοι πέθαναν από τα βασανιστήρια και τις κακουχίες. Να θυμηθώ το νερό που δεν είχαμε; Άνοιγαν το πρωί τις βρύσες και γέμιζες το κύπελλο σου για όλη την ημέρα. Και στο φαγητό έβαζαν επίτηδες πολύ αλάτι ή θαλασσινό νερό για να μην μπορείς ούτε αυτό να το ευχαριστηθείς» λέει ο κ. Αντώνης.

Χρειάστηκε η μεταπολίτευση για να μπορέσει να δει την οικογένειά του και να ζήσει ξανά ως άνθρωπος...

Ναύτης στη Μακρόνησο (αριστερά).

Τόπος μαρτυρίου

Ο κ. Λεωνίδας Μεντάκης με μια φωτογραφία όταν ήταν στο "βουνό".

Ένας άλλος επιζών της Μακρονήσου είναι ο κ. Λεωνίδας Μεντάκης από τον Κουρνά Αποκορώνου. Αυτές τις ημέρες αντιμετωπίζει σοβαρό πρόβλημα υγείας. Ωστόσο πριν από 5 χρόνια είχε δώσει συνέντευξη στον γράφοντα για τα "Χ.Ν."

«Υπήρχε ένα βάρβαρο σύστημα τιμωριών, πέρα από το καθημερινό ξύλο και τα βασανιστήρια για ασήμαντη αφορμή, κυρίως τα βράδια στις χαράδρες του νησιού. Προσπαθούσαν για την ηθική και σωματική εξόντωση μας» μας είχε πει ο κ. Μεντάκης. Πολλά τα χαρακτηριστικά συμβάντα που διατηρήθηκαν στη μνήμη του συνομιλητή μας. «Φτιάχναμε ασβεστοκάμινα για τα κτήρια που θα φιλοξενούσαν το στρατόπεδο. Κάθε ομάδα έπρεπε να μαζέψει ξύλα. Μέσα σε λίγο χρονικό διάστημα έπρεπε να βρεις ξύλα! Αν δεν έβρισκες οι αλφαμίτες, οι ραβδούχοι, σε ξυλοφόρτωναν άγρια. Είχαμε πάλι τενεκεδάκια με τα οποία μαζεύαμε άμμο από τις παραλίες για να τη χρησιμοποιήσουν για λάσπη για τα κτήρια που φτιάχναμε. Οι αλφίτες της Μακρονήσου είναι γεμάτες βράχια, δύσκολα έβρισκες την άμμο. Αν δεν γύριζες με γεμάτο το τενεκεδάκι, σε έβγαζαν από τη γραμμή οι αλφαμίτες και σε έδερναν. Το πιο γνωστό από τα βασανιστήρια ήταν το κουβάλημα της πέτρας. Καθημερινά μας έβαζαν να κουβαλάμε τεράστιες πέτρες από τη μια πλευρά του νησιού στην άλλη. Τις ρίχναμε λέει στη θάλασσα για να γίνει δρόμος προς το Λαύριο. Τρίκες! Καθαρό βασανιστήριο για να μας εξοντώσουν. Όσο ήσουν βέβαια στη Μακρόνησο απαγορευόταν να μιλάς στον διπλανό σου. Αλίμονο σου αν σε έβλεπαν οι φύλακες, οι αλφαμίτες. Πήγαινες κατευθείαν στις χαράδρες...».

Οι χαράδρες σε διάφορα σημεία του νησιού ήταν οι χώροι που χρησιμοποιούνταν για βασανιστήρια, τις βραδινές κυρίως ώρες. Πολλοί ήταν αυτοί που έχασαν τη ζωή τους εκεί, άλλοι έμειναν ανάπηροι, και εκατοντάδες αυτοί που έχασαν τα λογικά τους. Όσο για τους φύλακες και τους αλφαμίτες «η συντριπτική πλειοψηφία ήταν εγκληματικά στοιχεία από τις φυλακές, πρώην στελέχη των ταγμάτων ασφαλείας, ναρκομανείς, άνθρωποι του περιθωρίου».

Η διατροφή των κρατουμένων, καθόλου καλή, ίσα-ίσα για να μένουν στη ζωή. «Έβαζαν σε ένα καζάνι 3-4 φασόλες, ένα φυλλαράκι φρύο, το έβραζαν και μας έδιναν το ζουμί. Αυτό ήταν το κυρίως φαγητό μας. Είχαμε σοβαρό πρόβλημα με το πόσιμο νερό. Ενα παγουράκι είχε ο καθένας μας. Το νερό το έφερναν με υδροφόρα από το Λαύριο αλλά τις περισσότερες φορές δεν μπορούσες να το πεις, γι' αυτό και περάσαμε πολλές δίψες, όταν δε είχε θαλασσοταραχή και έκανε ημέρες να έλθει το πλοίο τροφοδοσίας δεν τρώγαμε και τίποτα. Ήταν και μέρες που το φαγητό ήταν αλμυρό ενώ δεν μας έδιναν νερό. Δεν ξέρω αν το έκαναν επίτηδες, αλλά γινόταν. Όσο για τους αλφαμίτες, τους αξιωματικούς, αυτοί έτρωγαν πλουσιοπάροχα...».

Μέσα σε όλη αυτή τη βαρβαρότητα, υπήρξαν και στιγμές που ο άνθρωπος νίκησε. «Είχαν φέρει ως αλφαμίτη ένα χωριανό μου ένα Ζυμβραγουδάκη, παλικάρι. Τον έβαλαν να δειρεί κάποιους κρατούμενους. Αυτός τους είπε ότι δεμένους δεν δέρνει. Τους έλυσαν και του είπαν να τους κτυπήσει. «Τι μου έκανε αυτός ο άνθρωπος για να τον κτυπήσω; Εγώ δεν είμαι για αυτές τις δουλειές, γύρισέ με στο προηγούμενο πόστο μου. Τον γνώρισα καλύτερα μετά την εξορία, παλικάρι πραγματικό».

ΕΛΕΝΗ ΜΑΝΩΛΑΡΑΚΗ:

«Μου αρέσουν οι απαιτητικοί θεατές που διεκδικούν από την τέχνη το θαυμάσιο»

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
Β. ΠΡΩΙΜΟΣ

Εδώ και πολλές δεκαετίες οι καλλιτέχνες και ειδικά αυτοί που συνδέουν τους εαυτούς τους με την πρωτοπορία, συχνά μας εκπλήσσουν με τις εικαστικές τους προτάσεις οι οποίες πολλές φορές μας κάνουν να αναρωτιόμαστε τι τελικά είναι τέχνη. Για σας που είστε μια ενεργή καλλιτέχνης, τι είναι η τέχνη;

Αγαπώ την τέχνη, χαίρομαι με την εισαγωγή σου και σ' ευχαριστώ που μου δίνεις την ευκαιρία μιας συνομιλίας! Η τέχνη είναι καταρχήν ένα φυσικό φαινόμενο που γίνεται γλώσσα και εργαλείο επικοινωνίας... Και τι εργαλείο! Μπορεί να προετοιμάσει την κοινωνία για υποταγή ή να συμβάλει στην απελευθέρωσή της.

Γιατί επέστρεψες στην Κρήτη, στο χωριό σου, από την Αθήνα στην οποία διέμενες για καιρό και μάλιστα είχες μια δικτύωση κι έναν κύκλο;

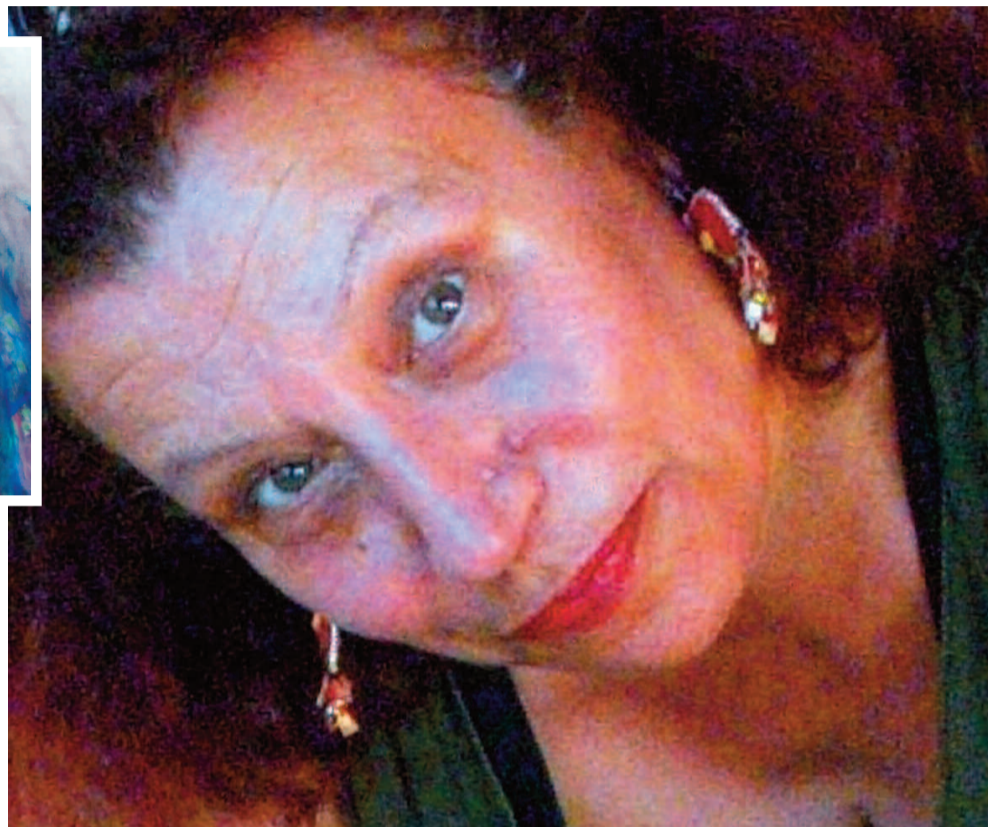
Διαπισθάνθηκα πως για να κινηθώ προς τα εμπρός, έπρεπε να κοιτάξω και πίσω, να ξανασυνδεθώ με τη ρίζα μου, την ενεργή παράδοσή μας και βέβαια με την Φύση. Ζώντας εδώ από το 2013 σκέφτομαι πως το μέλλον της Ελλάδας ίσως θα πρέπει ν'

αναζητηθεί στην περιφέρεια. Το μυστικό αρτεσιανό φρέαρ με το νερό της ζωής αισθάνομαι πως έφυγε από το κέντρο λόγω κακής χρήσης, λόγω υπεράντλησης και ασέβειας.

Συνδέεις την τέχνη με την πολιτική;

Ο καλλιτέχνης πιστεύω πως είναι πολιτικός ακόμα και όταν ζωγραφίζει κολοκύθια. Στην τέχνη είναι σημαντικό το «τι» αλλά επίσης το «πώς» και το «γιατί». Για μένα είναι ισχυρή η πρόκληση να επιχειρήσω καλή ζωγραφική με την έννοια της πνευ-

«Για μένα το νέο έχει αξία αν εγείρει ερωτήματα ή προτείνει ένα άλλο βλέμμα που μπορεί να οδηγήσει σε άλλο τρόπο ζωής, καλύτερο»

ματικής ανύψωσης, ζωγραφίζοντας το κοινό και το συνηθισμένο, που όμως έχει και τον κρυφό του συμβολισμό π.χ τα κολοκύθια σποριότες, ή τα βουνά.

Αλήθεια τι θεωρείς πως είναι αυτή η δουλειά που εκθέτεις...τι εκθέτεις; Οι καλλιτέχνες έχουν υποχρέωση να επιδιώκουν το νέο και πρωτοποριακό στη δουλειά τους;

Ένα ποτήρι δροσερό νερό, Μεσκληανό νερό. Αυτή είναι η φιλοδοξία τούτης της έκθεσης στην πατρίδα που πάσχει, που αγωνίζεται συνειδητά και μη, όπως κι εγώ άλλωστε, να εφεύρει από την αρχή τον εαυτό της πιο σίγουρο, ευθυτενή και αυθεντικό. Σε ό,τι αφορά στη δεύτερη ερώτηση, για μένα το νέο έχει αξία αν εγείρει ερωτήματα ή προτείνει ένα άλλο βλέμμα που μπορεί να οδηγήσει σε άλλο τρόπο ζωής, καλύτερο! Το νέο ως εικαστικό εύρημα κενό νοήματος ή προσωπική εμμονή ή μόδα δε με ενδιαφέρει.

Ποια είναι τα μέσα σου;

Το χρώμα ως πνευματικά ηδονικός παράγοντας, η δομή ως φορέας κατεύθυνσης του βλέμματος και οι σχέσεις αντικειμένων που είναι φορτισμένα από βιώματα, συμβολισμούς και ενεργοποιούν ερωτήματα. Η ατομική μου έκθεση έχει δυο τρισδιάστατα έργα και 34 ζωγραφικά, ακουαρέλες και τέμπλες. Στην ομαδική με θέμα «Δειννοσοφιστές» που τρέχει τώρα στον 1ο όροφο της Match More συμμετέχω με το «Λικέρ αρμπαρόριζας». Και στην Mare στην Αγία Μαρίνα με θέμα «Ο δικός μου θρόνος».

Ποια στάση του θεατή θεωρείς ιδανική;

Την απροκατάληπτη, που κοιτάει μέσα του όταν βρίσκεται σε συνομιλία με το έργο τέχνης αντί να ψάχνει για το τι θέλει να πει ο καλλιτέχνης. Μου αρέσουν οι απαιτητικοί θεατές που διεκδικούν από την τέχνη το θαυμάσιο. Τέλος, θεωρώ ιδανικούς θεατές εκείνους τους πολίτες που αισθάνονται συμπαραγωγό της τέχνης που τους πείθει, που συνδράμουν για την συνέχεια και τους σκοπούς της με όποιον τρόπο μπορούν.

info

Η ατομική έκθεση της Ελένης Μανωλαράκη με τίτλο «Πέρα από την πόλη: Στιγμές της καθημερινότητας - Παραβολές της αιωνιότητας» συνεχίζεται στην αίθουσα τέχνης Match More Underground, στον Πλατανιά, μέχρι τις 15/7. Παράλληλα η Ε. Μανωλαράκη συμμετέχει στη ομαδική έκθεση «Ο Δικός μου Θρόνος», στην «Mare Gallery», Αγ. Μαρίνα, που θα διαρκέσει έως τις 16/7.

Vamos Art & Thought presents

JAZZ 2017

in JULY FESTIVAL

ΣΑΒΒΑΤΟ 1/7 **Datfunk Band Jazz Trio**
Φυλαχτείτε απ' το funk! Ένας εκρηκτικός jazz-funk ήχος!

ΔΕΥΤΕΡΑ 3/7 **Next Step Quintet**
Μια σύγχρονη jazz παραγωγή. Ένα πολύ σημαντικό Ελληνικό jazz group των καιρών μας!

ΤΡΙΤΗ 11/7 **Feetwarmers Jazz Sextet**
Κλασική jazz από τη Νορβηγία, γιατί το φεστιβάλ "Jazz in July" γίνεται διεθνές!

ΤΕΤΑΡΤΗ 12/7 **Takis Barberis Group**
Ο διακεκριμένος κιθαρίστας Τάκης Μπαρμπέρης, μια κεντρική φιγούρα της Ελληνικής jazz σκηνής, με το ολοκαίνουργιο κουαρτέτο.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 14/7 **Maria Manousaki Group featuring Haig Yazdjian**
Οι σπουδαίοι εκπρόσωποι της ethnic jazz σε μια μοναδική συναυλία!

ΤΡΙΤΗ 18/7 **Zacharis Spyridakis/Gabriel Karapatakis/Hub Hildenbrand Trio**
Ένα διαπολιτισμικό jazz project βασισμένο σε πρωτότυπες ηχητικές ιδέες των σπουδαιών βιρτουόζων!

ΣΑΒΒΑΤΟ 22/7 **Lefteris Christofis Quartet**
Ο ζεστός Μεσογειακός ήχος του λυρικού jazz κιθαρίστα-συνθέτη Λευτέρη Χριστοφή με το διεθνές κουαρτέτο του!

ΚΥΡΙΑΚΗ 23/7 **Nana Simopoulos + World Jazz Ensemble**
World jazz-fusion από την διάσημη συνθέτρια, πολυοργανίστρια και παιδαγωγό Νάνα Σιμόπουλος. Από τη Νέα Υόρκη στο Βάμο!

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 7/7
Είσοδος ελεύθερη 21,00€

Jazz και Κινηματογράφος
A FILM BY CLAY EASTWOOD
BIRD

Τοποθεσία: Αμφιθέατρο "β" Βάμου
(δρόμος Βάμος-Γεωργιούπολη/Ρέθυμνο)
Ώρα για σόου: 21:00 - Εισιτήρια: στο τουριστικό γραφείο "Vamos village", στο "Χασομέρι" και στην ταβέρνα "Στέρνα του Μπλουμσφ" στο Βάμο, καθώς και στο βιβλιοπωλείο "Μικρό Καραβί", Δασκαλογιάννη 59, τηλ. 2821401648, στα Χανιά.
Εισιτήρια: €12,- • από προπώληση €10,- • για το σύνολο των συναυλιών €70,-
Πληροφορίες: mob. 693 998 3958, E-mail: vamosart@gmail.com

VAMOS ART & Thought

παιδότοπος

ΒΑΓΓΕΛΗΣ
Θ. ΚΑΚΑΤΣΑΚΗΣ
kakatsakis@sch.gr

Δ' ΤΑΞΗ ΔΗΜ. ΣΧ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΩΝ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

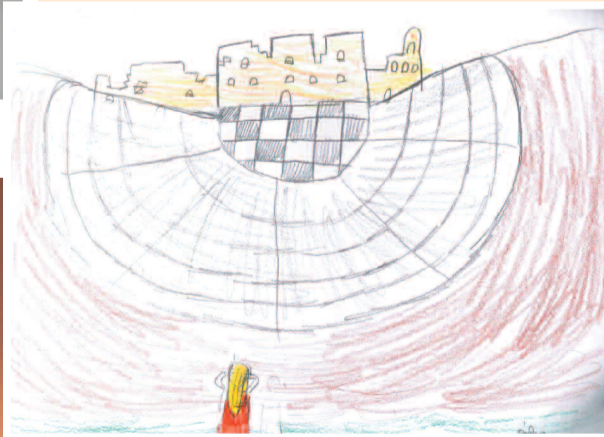
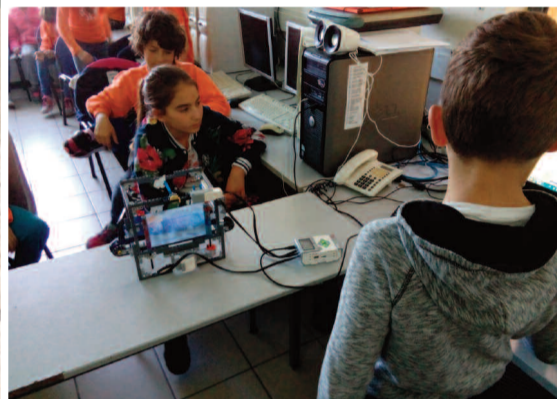
Διαθεματική προσέγγιση του αρχαίου θεάτρου

Καλοί μου φίλοι, καλό Σαββατοκύριακο!

Ιδιαίτερα κατατοπιστικό, "δημοσιογραφικό" το κείμενο που μου έστειλε ο γνωστός στους αναγνώστες του Παιδότοπου και από άλλες εργασίες μαθητών του δάσκαλος των Εκπαιδευτηρίων Θεοδωροπούλου Μανόλης Κουναλάκης, για το διαθεματικό σχέδιο εργασίας με θέμα το αρχαίο θέατρο, που "δούλεψε" εφέτος στην τάξη του. Καλογραμμένες, ωστόσο, και οι εργασίες των μαθητών

του, που μας "μιλούν" για τις εντυπώσεις τους. Κατά τον δάσκαλο οι μαθητές, αλλά και κατά τους μαθητές ο δάσκαλος. Συχαρητήρια και για την επιλογή του θέματος, και για τη προσέγγισή του, Μανόλη! Περιμένω κι άλλες δουλειές σου!

Σας χαιρετώ με αγάπη όλους!
Βαγγέλης Θ. Κακατσάκης,
δάσκαλος

Φέτος οι μαθητές της Δ' δημοτικού των Εκπαιδευτηρίων Θεοδωροπούλου υλοποίησαν ένα διαθεματικό σχέδιο εργασίας με θέμα το αρχαίο θέατρο. Αρχικά τα παιδιά χωρίστηκαν σε ομάδες εργασίας και δούλεψαν στο σπίτι πάνω σε ορισμένα αρχαία θέατρα. Συγκεκριμένα εργαστήκαμε για το αρχαίο θέατρο της Επιδαύρου, της Δήλου, του Διονύσου, των Δελφών και το Ηρώδειο.

Στη συνέχεια πραγματοποιήσαμε δράσεις θεατρικού παιχνιδιού με αφορμή το κείμενο την κωμωδία του Αριστοφάνη με τίτλο Όρνιθες. Τα παιδιά χωρίστηκαν σε δύο ομάδες εργασίας και με την τεχνική της παγωμένης εικόνας απεικόνιζαν σκηνές από το έργο του αρχαίου κωμωδού και στη συνέχεια ηχογραφήθηκαν όταν διάβάζαν το κείμενο από το οποίο εμπνεύστηκαν. Όλα αυτά ενώθηκαν και φτιάχτηκε ένα πολύ ωραίο εκπαιδευτικό βίντεο.

Στη συνέχεια κατασκευάσαμε ένα ρομπότ το οποίο αποδίδει την ίδια κωμωδία. Πιο συγκεκριμένα μέσα στην τάξη φτιάξαμε μια περίληψη του έργου, με βάση την παιδική διασκευή του Φίλιππου Μανδηλαρά. Τα παιδιά ηχογραφήθηκαν ξανά όταν διάβάζαν την περίληψη. Στη συνέχεια μέσα στο εργαστήριο καλλιτεχνικών εικονογράφησαν την κωμωδία αυτή και μετά χρησιμοποιήσαμε τις δυνατότητες της τεχνολογίας και έτσι το ρομπότ το οποίο προγραμματίσαμε οι μαθητές, ήταν σε θέση να παρουσιάσει ολοκληρωμένα -με τη χρήση τριών κινητήρων- το έργο του Αριστοφάνη. Το ρομπότ αυτοπαρουσιάστηκε από τα παιδιά στο έβδομο φεστιβάλ ψηφιακής δημιουργίας που έγινε φέτος και στα Χανιά.

Στη συνέχεια είχαμε την ευκαιρία να δούμε από κοντά ένα από τα αρχαία θέατρα για τα οποία κάναμε εργασία και συγκεκριμένα το Ηρώδειο. Η επίσκεψη αυτή εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο της πολιτιστικής εκδρομής που πραγματοποίησε το σχολείο μας στην Αθήνα.

Τέλος επισκεφτήκαμε το αρχαίο θέατρο της Απτέρας στο νομό Χανίων, το οποίο αποτελεί το τελευταίο αρχαίο ελληνικό θέατρο που ανακατασκευάστηκε. Τα παιδιά ήταν ενθουσιασμένα από αυτό το σχέδιο εργασίας. Έμαθαν πολλά και παράλληλα χάρηκαν.

Μανόλης Κουναλάκης
Δάσκαλος

Εντυπωσιάστηκα πολύ με τις εργασίες που κάναμε για το αρχαίο θέατρο και μου άρεσαν όλα. Κάναμε για το αρχαίο θέατρο της Δήλου, της Επιδαύρου, το Ηρώδειο και το αρχαίο θέατρο των Δελφών. Επίσης κάναμε και μια επίσκεψη στο αρχαίο θέατρο της Απτέρας και μου άρεσε πολύ.

Αρτεμης Κανελάκης

Αυτόν τον χρόνο έχουμε κάνει αφίσες για τα αρχαία θέατρα. Επιπλέον έχουμε κάνει επισκέψεις σε μέρη που έχουν σχέση με το αρχαίο θέατρο. Επίσης έχουμε κάνει βίντεο και αρκετές ζωγραφιές και στο τέλος του χρόνου κάναμε και παρουσιάσεις στις άλλες τάξεις για αυτά.

Νικόλας Σταθόπουλος

Από τα πράγματα που κάναμε για το αρχαίο θέατρο μου άρεσαν όλα, αλλά πιο πολύ μου άρεσε το αρχαίο θέατρο στην αρχαία Απτέρα.

Ιάκωβος Στεφανουδάκης

Εμένα μου αρέσει περισσότερο το ρομποτικό θέατρο που κάναμε. Για να φτιάξουμε το ρομποτικό θέατρο έπρεπε να ζωγραφίσουμε τους ηθοποιούς και το φόντο. Επιπρόσθετα ηχογραφήσαμε και στο τέλος δώσαμε στο ρομπότ μας τις οδηγίες δηλαδή το προγραμματίσαμε.

Σοφία Πάτερου

Φέτος έχουμε κάνει πάρα πολλά πράγματα στην τάξη μας για το αρχαίο θέατρο, αυτά που μου άρεσαν περισσότερο είναι τα εξής: οι αφίσες που φτιάξαμε για τα αρχαία θέατρα, το ρομποτικό θέατρο που είχαμε φτιάξει με τη βοήθεια αρκετών εκπαιδευτικών, οι θεατρικές δραστηριότητες που κάναμε στο μάθημα της θεατρικής αγωγής και το βίντεο από παραστάσεις που είχαμε παρακολουθήσει.

Βασίλης Γιαννενάκης

Εμένα από τα πράγματα που έχουμε κάνει για το αρχαίο θέατρο μου άρεσαν πάρα πολύ τα εξής: το ρομποτάκι που φτιάξαμε με την κωμωδία Όρνιθες του Αριστοφάνη, η παρουσίαση για το αρχαίο θέατρο που κάναμε και που πήγαμε στο αρχαίο θέατρο της Απτέρας.

Αναστασία Σταθάκη

Φέτος κάναμε αρκετά πράγματα για το αρχαίο θέατρο. Αυτά που μου έκαναν εντύπωση ήταν ότι φτιάξαμε ένα ρομπότ για το αρχαίο θέατρο και ότι πήγαμε στο αρχαίο θέατρο της Απτέρας. Πάνω στο θέμα της ιστορίας έχουμε κάνει: αφίσες, ρομποτικό θέατρο, εκδρομές, ζωγραφιές, βιβλία, εκδηλώσεις και πολλά άλλα ακόμη. Πιο πολύ μου έκανε εντύπωση το ρομποτικό θέατρο.

Μαρία Μυλωνάκη

Το αρχαίο θέατρο ενδιαφέρει όλα τα παιδιά γιατί έχουμε κάνει τα εξής: αφίσες, ρομποτικά θέατρα, επισκεφθήκαμε το αρχαίο θέατρο της Απτέρας και τέλος μιλήσαμε για το αρχαίο θέατρο με όνομα Ηρώδειο. Το αγαπημένο μου από όλα αυτά ήταν το ρομποτικό θέατρο.

Μανώλης Κουρκουτάκης

Επιμέλεια:
ΣΑΚΗΣ ΚΟΥΒΑΤΟΣ
info@herb.gr

Βιότοπος - περιγραφή

Λατινική ονομασία της παπαρούνας είναι *Papaver rhoeas* (Μήκων η ροιάς). Ανήκει στην οικογένεια των Μηκωνοειδών. Συγγενές φυτό είναι η Μήκων η Υπνοφόρος η οποία καλλιεργείται σε άλλες χώρες και δίνει το όπιο.

Παπαρούνα

Η πλέον κοινή ονομασία είναι Παπαρούνα αλλά την συναντούμε και με τα ονόματα Κοκκινάδες (Πάρο), Κοτσονιά (Ρόδο), Κουτσουνάδες (Κρήτη), Πετεινός (Κύπρος), Πούλι (Σύρο), Λιλικούκι (Μεσόγεια), Μακουνίδα (Μάνη), Λαλέ. Υπάρχουν 100 είδη παπαρούνας, δέκα από τα οποία συναντούμε στη χώρα μας.

Είναι φυτό μονοετές, με βαθιά πασσαλώδη ρίζα, στέλεχος τριχωτό και περιέχει λευκό οπό (γάλα). Φτάνει σε ύψος ακόμη και τα 80 εκατοστά. Η εμφάνιση των φύλλων είναι διαφορετική. Τα πρώτα φύλλα είναι ολόκληρα, λογοχειδή με μίσχο και τριχωτά. Τα μεσαία φύλλα έχουν μίσχο, διαιρούνται σε λοβούς και έχουν περισσότερες τρίχες από τα κατώτερα. Τα ανώτερα φύλλα είναι πτερωτά.

Τα άνθη της βγαίνουν την άνοιξη από τις μασχάλες των φύλλων, πάνω σε μακριούς τριχωτούς ποδίσκους και στρέφονται προς τα κάτω πριν ανοίξουν. Τα άνθη είναι ερμαφρόδιτα (έχουν αρσενικά και θηλυκά όργανα) και γονιμοποιούνται από μέλισσες, μύγες, σκαθάρια κ.α. Όταν ανοίξουν ορθώνονται. Έχουν δύο τριχωτά σέπαλα, τέσσερα βαθυκόκκινα, αστραφτερά πέταλα με μαύρη τη βάση τους. Οι στήμονες είναι πολλοί, μικροί και μαύροι. Ο καρπός είναι κάψα με πολλούς σπόρους, εντυπωσιακά μικροσκοπικούς. Υπολογίζεται πως ένα γραμμάριο περιέχει πάνω από 4.900 σπόρους.

Βρίσκεται σε λόφους, σε καλλιεργημένα εδάφη της κατώτερης και μεσαίας ζώνης.

Ιστορικά στοιχεία

Το φυτό ήταν γνωστό από την αρχαιότητα, όπως και η συγγενής της Μήκων η υπνοφόρος. Η Παπαρούνα συμβόλιζε τη Θεά Δήμητρα, ως παράσιτο των σιτηρών. Στις πομπές στα Ελευσίνια Μυστήρια τα αγάλματα της Θεάς ήταν στολισμένα με άνθη Παπαρούνας. Οι αρχαίοι Έλληνες ιερείς γνώριζαν καλά τις υπνωτικές και ναρκωτικές ιδιότητες του φυτού. Στις πα-

ραστάσεις οι γιοι του Άδη, ο Ύπνος και ο Θάνατος κρατούσαν στα χέρια τους παπαρούνες συμβολίζοντας με σαφήνεια τόσο τον ύπνο που μπορεί να προκαλέσει η κοινή παπαρούνα, μέχρι τον θάνατο που μπορεί να προκαλέσει η οπιούχος παπαρούνα.

Ο Όμηρος την αναφέρει στην Ιλιάδα «Και ως γέρνει δίπλα το κεφάλι της στον κήπο η Παπαρούνα και το κεφάλι του όμοια απόγειρε, βαρύ το κράνος δίπλα».

Με τους σπόρους του βοτάνου οι αρχαίοι Έλληνες έφτιαχναν τους «μακωνίδες άρτους». Τους τρυφερούς βλαστούς και τα φύλλα τα έτρωγαν σε σαλάτα μόνα τους ή ανακατεμένα με άλλα μυρωδικά χόρτα. Ο Διοσκουρίδης την ονόμασε «Μήκων η ροιάς» γιατί έριχνε γρήγορα τα άνθη της. Η λέξη ροιάς προέρχεται από το ρήμα ρέω. Ο Θεόφραστος την αναφέρει ως ενοχλητικό ζιζάνιο των σιτηρών το οποίο όμως λαχανεύεται. Ο Πλίνιος την ονόμαζε *Papaver eraticum* και οι Ρωμαίοι χρησιμοποιούσαν τον παπαρουνόσπορο στη μαγειρική τους. Οι Ασσύριοι την αποκαλούσαν «κόρη των αγρών».

Οι αρχαίοι Αιγύπτιοι την απεικόνιζαν στις τοιχογραφίες ως καλλωπιστικό φυτό, αλλά χρησιμοποιούσαν και τους αρωματικούς σπόρους της στην αρτοποιία.

Στην Κρήτη την αποκαλούσαν κουτσουνάδα. Γνώριζαν ότι είναι βότανο θεραπευτικό και τονωτικό. Τους τρυφερούς βλαστούς την Μεγάλη Σαρακοστή του έκαναν γιαχνί και τους έβραζαν στις βρουβόπιττες μαζί με άλλα γιαχνερά χόρτα, όπως αχατζίκους, μάραθο, άνιθο, καυκαλίδες, σπανάκι και πράσσα. Τους έβραζαν όμως και στα βραστά χόρτα. Το ζουμί των φύλλων το θεωρούσαν αναπλαστικό του αίματος. Χρησιμοποιούσαν ακόμη τα άνθη της κουτσουνάδας, μαζί με φλούδα από ξινό ρόδι, τα οποία έβραζαν με ζάχαρη και έδιναν στα βρέφη κατά του κοκίτη. Χρησιμοποιούσαν επίσης σε μικρή δόση ποσότητα υπέρων και πέταλα, τα οποία έκαναν

σιροπάκι για να κοιμούνται τα μωρά.

εντονότερη.

Συστατικά - χαρακτήρας

Τα φρέσκα άνθη αναδύουν την οσμή του οπίου. Έχουν γεύση λίγο υπόπικρη και γλισχραματώδη. Περιέχουν στυπτική ουσία, τανίνη, οξειδίο του σιδήρου, μαγγανίου, ρητίνη, γαλλικό, μπλικό, θειικό, και υδροχλωρικό οξύ, κερί, γόμμα, ινίνη και λίγη μορφίνη. Επίσης περιέχουν ροιαδικό και μηκονικό οξύ και ροιαδίνη (η οποία έχει ηρεμιστική δράση).

Ο οπός (γάλα) της περιέχει τέσσερα αλκαλοειδή, την ροιαδίνη, την ροιαγενίνη, την ροιαερυθρίνη I και την ροιαερυθρίνη II. Οι σπόροι είναι πλούσιοι σε λιπολείκα οξέα. Οι σπόροι δεν μυρίζουν, έχουν γεύση ίδια με τα καρύδια αλλά

Ανθιση - χρησιμοποιούμενα μέρη - συλλογή

Η Παπαρούνα ανθίζει από τον Μάιο μέχρι τον Αύγουστο. Οι σπόροι ωριμάζουν Αύγουστο και Σεπτέμβριο. Για θεραπευτικούς σκοπούς χρησιμοποιούνται τα φύλλα, τα άνθη και οι κάψες τα οποία συλλέγονται όταν ολοκληρωθεί η άνθηση. Κάψες είναι οι σπερματοθήκες του φυτού που απομένουν μόλις πέσουν τα πέταλα του άνθους. Τα άνθη αποξηραίνονται αμέσως στη σκιά ή σε φούρνο με μέτρια θερμοκρασία, χωρίς να ζαρώσουν. Έπειτα τοποθετούνται σε βάζα και σε μέρη χωρίς υγρασία.

Θεραπευτικές ιδιότητες και ενδείξεις

Η Παπαρούνα είναι καταπραυντική, μαλακτική, κατευναστική, ελαφρά ναρκωτική και επιδρωτική. Χρησιμοποιείται με επιτυχία σε ασθενείς που ο οργανισμός τους δεν ανέχεται το όπιο (είναι ασφαλής ακόμη και για παιδιά). Οι σπερματοθήκες του φυτού, έχουν τις ίδιες αρετές με το όπιο, αλλά είναι απαλλαγμένες από τους κινδύνους του. Το σιρόπι των ανθέων της χρησιμοποιούταν άλλοτε ως φαρμακευτικό. Σήμερα χρησιμοποιείται ως μαλακτικό και καταπραυντικό του βήχα. Τα πέταλα του άνθους χρησιμοποιούνται κατά της βρογχίτιδας, ιδιαίτερα της οξείας και κατά των πνευμονικών κατάρρων, του κοκίτη και των εξανθηματικών πυρετών. Δρα θετικά σε εντερικούς κολικούς των παιδιών.

Παρασκευή και δοσολογία

Τα άνθη παρασκευάζονται ως έγχυμα. Ρίχνουμε ένα φλιτζάνι βραστό νερό σε ένα έως δύο κουταλάκια του τσαγιού ξερά άνθη και τα σκεπάζουμε για 10 λεπτά. Σουρώνουμε και πίνουμε δύο με τρεις φορές την ημέρα.

Για να αντιμετωπίσουμε αναπνευστικά νοσήματα ή να κατευνάσουμε ασθματικές κρίσεις μπορούμε να βράσουμε για 10 λεπτά, 12 κάψες παπαρούνας, με μία χούφτα κριθαριού και λίγη γλυκόριζα σε 1,5 λίτρο νερό. Σουρώνουμε και πίνουμε δύο φορές την ημέρα.

Προφυλάξεις

Η κοινή παπαρούνα (*Papaver rhoeas*) δεν παρουσιάζει κινδύνους στη χρήση της. Αντίθετα παρουσιάζει πολλούς κινδύνους η συγγενής της, *Papaver somniferum* L. - μήκων η υπνοφόρος- το αφιόνι με τα κροσσωτά, λευκά ή ρόδινα πέταλα, από την οποία παράγεται το όπιο και η ηρωίνη. Όλα τα μέρη της οπιούχου παπαρούνας, εκτός από τους ώριμους σπόρους, είναι επικίνδυνα. Όλοι μας γνωρίζουμε ότι η κατάχρηση του οπίου και των συστατικών του μπορούν να οδηγήσουν σε εξάρτηση (τοξικομανία).

Υ.Γ.: Όλα τα προηγούμενα άρθρα της στήλης μπορούμε να τα βρούμε στη διεύθυνση www.herb.gr.

Επίσης αν κάποιος φίλος αναγνώστης γνωρίζει οποιαδήποτε θεραπευτική ιδιότητα βοτάνου του τόπου μας που δεν είναι ευρέως γνωστή ή έχει κάποιο ερώτημα μπορεί να το απευθύνει στην ηλεκτρονική διεύθυνση skounatsos11@gmail.com

ΣΤΟΝ ΤΣΙΒΑΡΑ

Εναρξη εκδηλώσεων με κρητικό γλέντι

Παραδοσιακό κρητικό γλέντι θα πραγματοποιηθεί στον Τσιβάρα Αποκορώνων το Σάββατο 1 Ιουλίου στις 9.30 το βράδυ.

Το γλέντι διοργανώνει ο Πολιτιστικός Σύλλογος Τσιβάρα και αποτελεί, όπως αναφέρεται σε σχετική ανακοίνωση, την εναρκτήρια εκδήλωση για το πολιτιστικό καλοκαίρι 2017. Στην πανηγυρική έναρξη της 1ης Ιουλίου ο Αλέξανδρος Ιερωνυμίδης στη λύρα, ο Μανώλης Αρφαράς στο λαούτο και ο Γιάννης Χίνος στην κιθάρα υποσχονται μια υπέροχη βραδιά με παραδοσιακούς κρητικούς χορευτικούς σκοπούς και τραγούδια του γλεντιού.

Είσοδος: 10 ευρώ με πλήρες γεύμα

ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΤΑΦΡΟΥ

Συνάντηση Φιλαρμονικών

Μουσική συνάντηση Φιλαρμονικών των Χανίων θα γίνει την Κυριακή 2 Ιουλίου στις 8.30 μ.μ. στο Θέατρο Ανατολικής Τάφρου.

Αντί εισιτηρίου προαιρετικά θα συγκεντρωθούν τρόφιμα μακράς διάρκειας και είδη ατομικής φροντίδας για τις ανάγκες του Κοινωνικού Παντοπωλείου του Δήμου.

Συμμετέχουν η Φιλαρμονική του Δήμου Χανίων, η Μουσική Μπάντα του Πολεμικού Ναυτικού (Φιλική συμμετοχή – τραγούδι: Ελευθερία Κοκοτσάκη και Ελένη Βαβουδάκη), η Στρατιωτική Μουσική της 5η ΤΑΞΠΖ (V Μερραρχία Κρητών) (Φιλική συμμετοχή – τραγούδι: Δέσποινα Δρακάκη και Μιχάλης Μανουσέλης).

Την εκδήλωση διοργανώνουν ο Δήμος Χανίων και η Κ.Ε.Π.Ε.ΔΗ.Χ. – Κ.Α.Μ.

ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΤΑΦΡΟ

Βραδιά με χορό

Βραδιά με τραγούδι και χορό διοργανώνει το "Εκφρασις dance studio" στις 3 Ιουλίου στις 9 το βράδυ στο θέατρο της Ανατολικής Τάφρου με τίτλο: "Wanna dance?".

Όπως αναφέρεται σε σχετική ανακοίνωση, ο τραγουδιστής Pedro Santana από τη Βενεζουέλα θα ξεσκώσει τον κόσμο σε ρυθμούς λατινικής Αμερικής! Το πρόγραμμα περιλαμβάνει τις χορευτικές φιγούρες των Jose Alberto Rodriguez από Ισπανία και Richard Szilagyi από Σλοβακία και 150 περίπου χορευτές που θα παρουσιάσουν χορογραφίες σε Latin, tango, Oriental, Ελληνικούς χορούς κ.α. Μαζί θα είναι και οι Λευκορίτες, όπου με το δάσκαλο μας στους Ελληνικούς χορούς, Γιώργο Σταθάκη θα δώσουν την κρητική νότα της βραδιάς. Όλοι μαζί θεατές και χορευτές θα γίνουμε ένα πάνω στη σκηνή κλείνοντας αυτή την υπέροχη βραδιά χορεύοντας και διασκεδάζοντας. Είσοδος: 6,5 €

ΣΤΟ PORTO VENEZIANO

Μουσική παράσταση

Συνεχίζει το Porto Veneziano την σειρά εκδηλώσεων «Μουσική – Λόγος 2017» με τη δεύτερη μουσική παράσταση που θα πραγματοποιηθεί στον αίθριο χώρο του ξενοδοχείου τη Δευτέρα 3 Ιουλίου στις 9 το βράδυ, με τίτλο, «Της Σκηνής και της Οθόνης».

Συμμετέχουν: Ντιάνα Βρανούση (Πιάνο), Ειρήνη Καράγιαννη (Φωνή) και ο Γιώργος Β. Μονεμβασίτης. Για περισσότερες πληροφορίες και κρατήσεις, λόγω περιορισμένου αριθμού θέσεων, επικοινωνήστε στο τηλ: 2821027100 ή στο email: summernights@portoveneziano.gr

ΣΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ ΜΑΥΡΟΜΑΤΑΚΗ

Συναυλία με τον Πασχάλη

Συναυλία με τον Πασχάλη θα πραγματοποιηθεί την Τετάρτη 5 Ιουλίου στις 8.30 μ.μ. στα Εκπαιδευτήρια Μαυροματάκη – Μπτέρα (Παπαναστασίου 220). Ο Πασχάλης με την μπάντα του θα εμφανιστεί σε ένα πάρτι με επιτυχίες από τις δεκαετίες '60, '70, '80 και μέχρι σήμερα. Μαζί του οι: Stelios Mac κιθάρα – τραγούδι, Αντώνης Πισσολαντης μπάσο – φωνή, Μιχάλης Λιαμης ντραμς, Παναγιώτης Τσαλόπουλος πλήκτρα.

Τη συναυλία διοργανώνουν τα Εκπαιδευτήρια Μαυροματάκη – Μπτέρα και τα έσοδα θα διατεθούν στον Σύλλογο Εθελοντικής Προσφοράς και Στήριξης "Ορίζοντας", στην ΕΛΕΠΑΠ Χανίων, στο ΚΗΦΑΑΜΕΑ και στο ΚΗΦΑΠ "Μεγαλόχαρη".

PHILL CAMPBELL

Ηχοι... Motorhead στο παλιό λιμάνι!

Βασικός κιθαρίστας των θρυλικών Motorhead ο Phil Campbell, από το 1984 μέχρι τη διάλυση τους το 2015, μετά το θάνατο του δημιουργού τους Lemmy Kilminster. Με το προσωπικό του πλέον σχήμα στο οποίο μετέχουν και τα τρία του παιδιά θα είναι στα Χανιά σήμερα Σάββατο, στη δεύτερη ημέρα του Chania Rock Festival.

Έρα από τα δικά του κομμάτια, υποσχετεί πολλές επιστροφές στο παρελθόν με μουσικές από τη ξέφρενη εποχή των Motorhead, το συγκρότημα που έδωσε άλλο νόημα στο σύγχρονο rock n' roll.

Η τελευταία φορά που βρεθήκατε ως Motorhead στην Ελλάδα είναι πριν από 12 χρόνια. Ποίες είναι οι αναμνήσεις σου από την χώρα μας;

Το ελληνικό κοινό είναι πραγματικά απίστευτο, είναι απόλαυση να δίνεις συναυλίες στην Ελλάδα. Θυμάμαι τη συμμετοχή μας σε ένα φεστιβάλ με τον Bruce Dickinson,

επίσης ένα με τους Antrax σε ένα χώρο δίπλα στη θάλασσα, ενώ θα μου μείνει αξέχαστο το καλοκαίρι που εμφανιστήκαμε και συνδυάστηκε με την επικράτηση της Ελλάδας στο Ευρωπαϊκό Πρωτάθλημα ποδοσφαίρου του 2004. Για αυτό όλες οι αναμνήσεις είναι απόλυτα τρελές και διασκεδαστικές!

Εχοντας συνεργαστεί για χρόνια στους Motorhead με τον Lemmy πως βιώνεις την απουσία του; Ποίο είναι το αποτύπωμα των Motorhead στην παγκόσμια μουσική κουλτούρα;

Για πάντα θα θυμόμαστε εγώ και τα άλλα παιδιά τον Lemmy. Πάντα θα μας λείπει η συντροφιά του. Όσο για τους Motorhead θα είμαστε όλοι πάντα ευτυχημένοι γιατί το όνομα της είναι συνηφασμένο με το καλό rock n roll.

Πλέον έχεις ένα δικό σου μουσικό σχήμα τους "The Bastard Sons", στο οποίο μετέχουν και τρία σου παιδιά, κάτι όχι και τόσο συνηθισμένο;

Κοίτα στις περιοδείες μας λειτουργούμε όπως μια οικογένεια. Θα παρακολουθήσουμε μια κωμωδία

στην τηλεόραση, θα πάμε όλοι μαζί για φαγητό. Με το να είμαι 35 χρόνιος στη μουσική σκηνή αυτό που συμβουλεύω τα παιδιά μου είναι να μην εγκαταλείπουν ποτέ τα όνειρά τους. Δεν τα πιέζω ποτέ να κάνουν αυτό πρέπει, μεγαλώνουν φυσιολογικά και πάντα ήθελαν να γίνουν μουσικοί!

Το βράδυ του Σαββάτου θα σας δούμε στα Χανιά στο Chania Rock Festival. Τι να περιμένουν οι οπαδοί σας από την εμφάνιση σας;

Σίγουρα θα ακούσουν πολλά τραγούδια από τους Motorhead αλλά και δικά μας, μερικές διασκευές και σύγχρονο υλικό. Πιστεύω ότι κανείς δεν θα φύγει δυσαρεστημένος.

Ετοιμάζετε κάτι με το νέο σου σχήμα τους "The Bastard Sons";

Έχουμε ηχογραφήσει μια σειρά από τραγούδια για τη νέα μας δισκογραφική δουλειά που θα κυκλοφορήσει σύντομα.

Σε αυτό θα υπάρχουν και μερικές special guests εμφανίσεις. Δίνω πολύ έμφαση στη δουλειά των "The Bastard Sons".

Γ.ΚΩΝ.

ΣΤΟΝ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ "ΚΗΠΟΣ"

Τζαζ μελωδίες

Τζαζ ορχήστρα θα εμφανιστεί στις 3 Ιουλίου στις 9 το βράδυ στον δημοτικό κινηματογράφο "Κήπος".

Όπως αναφέρεται σε σχετική ανακοίνωση, «πριν από δύομισι περίπου χρόνια δημιουργήθηκαν τα μουσικά σύνολα με σκοπό την συνεργασία με φορείς της πόλης και την διάδοση της ποιοτικής ορχηστρικής μουσικής. Η big band αποτελεί μέρος των μουσικών αυτών συνόλων. Αποτελείται από 14 επαγγελματίες μουσικούς του είδους (πνευστά, rhythm sec-

tion, φωνή) που ζουν και εργάζονται στα Χανιά. Το ρεπερτόριό της περιλαμβάνει γνωστές jazz μελωδίες-τραγούδια και αυτοσχεδιασμούς.

Η ορχήστρα έχει δώσει συναυλίες στο Π.Κ. Χανίων με μεγάλη επιτυχία. Έχει συνεργαστεί με την χορωδία του μουσικού σχολείου Χανίων σε συναυλία φιλανθρωπικού χαρακτήρα παίζοντας χριστουγεννιάτικες μελωδίες διασκευασμένες για Big Band. Τα Χριστούγεννα του 2016 ηχογραφήθηκε η συναυλία που έγινε στο Π.Κ.

Η οποία μεταδόθηκε από τους 19 περιφερειακούς σταθμούς της Ε.Ρ.Τ.

Συμμετέχουν οι μουσικοί: Βλάχος Δημήτρης, Γαζιώτης Στέλιος, Ταλλάς Χρήστος, Μιχαηλίδης Σταύρος, Παπακώστας Αχιλλέας, Κόκκαλης Γιώργος, Κανέλος Κώστας, Σταθόπουλος Γιώργος, Χαραλαμπίδης Νίκος, Λάμπρου Χρήστος, Ντρουμπογιάννης Δημήτρης, Κοντούδης Ηλίας.

Τραγούδι: Αθανασιάδη Ίρις
Διεύθυνση Ορχήστρα: Ιωαννίδης Στέλιος
Στον ήχο ο Μανουσάκης Διονύσης.

Συμμετέχουν: Sonarte Dance Company
Διοργάνωση: Δήμος Χανίων, ΚΕΠΠΕ-ΔΗΧ ΚΑΜ

Είσοδος: 5 €

Άνεργοι, παιδιά, άνω των 65, ΑΜΕΑ: ΔΩΡΕΑΝ

ΣΤΟ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΧΑΝΙΩΝ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Έκθεση για τη ζωή και το έργο του Ξ. Ζολώτα

Η Τράπεζα της Ελλάδος παρουσιάζει στο Κατάστημα Χανίων την έκθεση με τίτλο «Ο Καθηγητής και η Τράπεζα της Ελλάδος» για τη ζωή και το έργο του Ξενοφώντος Ζολώτα.

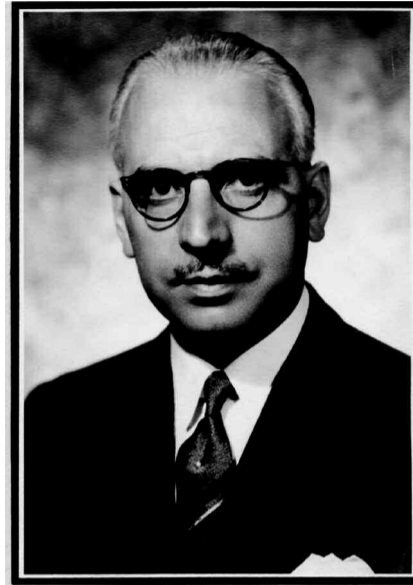
δος, το συγγραφικό έργο του και τη διεθνή αναγνώρισή του.

Το υλικό για την έκθεση προέρχεται κυρίως από το Ιστορικό Αρχείο της Τράπεζας της Ελλάδος. Υλικό έχουν προσφέρει επίσης η Ακαδημία Αθηνών, το Ίδρυμα Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής, η ΕΡΤ, η Ηρώ και ο Γιώργος Σγουράκης για την εκπομπή «Μονόγραμμα», καθώς και ο Οίκος Ζολώτα.

ΤΟ ΚΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΤτΕ ΣΤΑ ΧΑΝΙΑ

Το Κατάστημα Χανίων άρχισε να λειτουργεί το 1931, λίγα χρόνια μετά την ίδρυση της Τράπεζας της Ελλάδος. Αρχικά στεγάσθηκε στην οδό Χάληδων, εκεί όπου βρίσκεται σήμερα η Δημοτική Πινακοθήκη της πόλης. Κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, μετατράπηκε σε Κεντρικό Κατάστημα της Τράπεζας της Ελλάδος για όσο διάστημα ο τότε Διοικητής Κυριάκος Βαρβαρέσος και ο Υποδιοικητής Γεώργιος Μαντζαβίνος παρέμειναν εκεί. Μαζί τους μετέφεραν και το απόθεμα χρυσού στην ελεύθερη Κρήτη, απ' όπου κατόπιν φυγαδεύθηκε στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου μέσω της Σούδας. Από το 1952 το Κατάστημα στεγάζεται στο κτίριο όπου βρίσκεται μέχρι και σήμερα.

Όπως αναφέρει στο βιβλίο «Τράπεζα της Ελλάδος - Τα κτίρια», η αρχιτέκτων και καθηγήτρια Αρχιτεκτονικής του Ε.Μ.Π. Μάρω Καρδαμίτση - Αδάμη, «η Τράπεζα της Ελλάδος έδωσε ιδιαίτερη προσοχή στο Υποκατάστημα Χανίων. Ίσως η πρόσφατη περιπέτεια του πολέ-

μου που μόλις πριν λίγο είχε ζήσει και πιθανότητα μιας μελλοντικής επανάληψής της να συνετέλεσαν σε αυτό». Και συνεχίζει: «Το υποκατάστημα, ένας "τσιμεντένιος κυβόλιθος" κατασκευαστικά, με εκτεταμένους χώρους θησαυροφυλακίου, είναι μια μονολιθική κατασκευή επενδεδυμένη εξωτερικά και εσωτερικά με μπατική οπτοπλινθοδομή. Είναι ένα απροσπέλαστο φρούριο».

Η είσοδος στην έκθεση είναι ελεύθερη.

Ο κατάλογος διατίθεται δωρεάν στους επισκέπτες της έκθεσης.

Η έκθεση θα είναι ανοικτή κατά τις ώρες λειτουργίας του Καταστήματος Χανίων: Δευτέρα - Πέμπτη: 08.00-14.30, Παρασκευή: 08.00-14.00

ΣΤΗ ΡΑΜΝΗ

“Ειρήνη” του Αριστοφάνη

Η θεατρική παράσταση “Ειρήνη” του Αριστοφάνη θα παρουσιαστεί το Σάββατο 1 Ιουλίου στις 8 μ.μ. στο δημοτικό σχολείο Ραμνής. Όπως ανακοίνωσε η Ομάδα Γυναικών Ραμνής, θα πρωταγωνιστούν τα παιδιά του χωριού και το χορευτικό συγκρότημα του Γιάννη Λιναράκη.

Τον κόσμο θα διασκεδάσει με παραδοσιακή Κρητική μουσική ο Δημήτρης Ματσαμάκης στην λύρα και ο Γιώργος Ζουλάκης στο λαούτο.

ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ “ΚΥΔΩΝΙΑ”

“Το τάβλι”

Το εμβληματικό θεατρικό έργο της σύγχρονης ελληνικής δραματουργίας «Το τάβλι» του Δημήτρη Κεχαϊδη παρουσιάζει η Εταιρεία θεάτρου ΜΝΗΜΗ σε σκηνοθεσία Μιχάλη Βιρβιδάκη.

Το έργο παρουσιάζεται έως και την Κυριακή 16 Ιουλίου, κάθε Τετάρτη, Πέμπτη, Παρασκευή, Σάββατο και Κυριακή στις 9.30 το βράδυ στον νέο, αίθριο χώρο του θεάτρου, με γενική είσοδο 10 ευρώ, εκτός από την Τετάρτη 12 Ιουλίου που θα γίνει παρουσίαση δύο βιβλίων του Θωμά Κοροβίνου με ελεύθερη είσοδο.

Περισσότερες πληροφορίες, επικοινωνία, στο τηλέφωνο 28210 92395 και 6973005570 και στο διαδίκτυο: www.theatro-kydonia.gr

ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΤΑΦΡΟΥ

“Το Μόνον Της Ζωής Του Ταξείδιον”

Ο Δήμος Αβδελιώδης παρουσιάζει: «Το Μόνον Της Ζωής Του Ταξείδιον» του Γ. Βιζυιού με την Ιωάννα Παππά στις 7 Ιουλίου στο Θέατρο Ανατολικής Τάφρου.

Διάρκεια: 80' Τιμές Εισιτηρίων: 15 ευρώ γενική είσοδος / 12 ευρώ προώληση και μειωμένο (άνεργοι, φοιτητές, άτομα άνω των 65 και ΑΜΕΑ)

Συντελεστές: Διδασκαλία ερμηνείας, σκηνική

όψη, κίνηση, σκηνοθεσία: Δήμος Αβδελιώδης

Ερμηνεία: Ιωάννα Παππά, Κοστούμι: Αριστέιδης Πατσόγλου, Μουσική: Βαγγέλης Γιαννάκης, Live Πιάνο: Αλέξανδρος Αβδελιώδης, Βοηθός σκηνοθέτη: Κατερίνα Βοσκοπούλου, Διεύθυνση Παραγωγής: Αθηνά Ζώτου.

ΑΠΟ ΤΗ ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΤΟΥ Δ.Ο.ΚΟΙ.Π.Π.

“Η προξενήτρα”

Παράσταση: “Η προξενήτρα” θα δώσει η θεατρική ομάδα του ΔΟΚΟΙΠΠ το Σάββατο 1 Ιουλίου στις 8.30 το βράδυ στο Πνευματικό Κέντρο Χανίων, για το ΚΗΦΑΑΜΕΑ και το ΚΗΦΑΠ “Μεγαλόχαρη”.

Πρωταγωνιστές είναι μέλη των ΚΑΠΗ Σούδας και Παχιανών. Σκηνοθεσία: Στέλλα Αγιασμενάκη.

Με την υποστήριξη του Πολιτιστικού Συλλόγου Σούδας και της Αντιπεριφέρειας Χανίων.

ΑΠΟ ΤΟ ΓΕΛ ΑΚΡΩΤΗΡΙΟΥ

“Απόψε αυτοσχεδιάζουμε”

Παράσταση του έργου: “Απόψε αυτοσχεδιάζουμε” θα δώσει η θεατρική ομάδα “Υποκρίνεσθαι” του Γενικού Λυκείου (ΓΕΛ) Ακρωτηρίου την Κυριακή 2 και την Δευτέρα 3 Ιουλίου στις 9 μ.μ. στο Βενιζέλειο Ωδείο Χανίων.

Σε ανακοίνωση σχετικά με την παράσταση αναφέρεται: «Ένας θίασος, μ' επικεφαλής τον σκηνοθέτη του, προσπαθεί να «κατασκευάσει» ένα θεατρικό δράμα, ξεκινώντας από ένα διήγημα. Ο σκηνοθέτης θέλει να υποτάξει την ιστορία, τα πρόσωπα και τους ηθοποιούς στις δικές του αντιλήψεις για το θέατρο, σε σχήματα και φόρμουλες, σε εφέ καλά οργανωμένου θεατρισμού. Αλλά οι ηθοποιοί "ντύνονται" τόσο πολύ τους ρόλους τους, που καταλήγουν να θέλουν να ζήσουν, όπως τα πρόσωπα που υποδύονται. Δεν είναι πια ο ηθοποιός Α, η καρατερίστα Β, ο ρολίστας Γ— είναι τα πρόσωπα της ιστορίας, μιας ιστορίας ζήλειας, «της πιο τρομερής ζήλειας που υπάρχει, της ζήλειας για το παρελθόν», που κυριεύει έναν άντρα για τη γυναίκα του και τον κάνει να μανιάζει στη σκέψη πώς εκείνη μπορεί να ονειρεύεται την εποχή της εύθυμης νιότης της... Ένα ακόμα από τα κωμικοδράματα του Λουίτζι Πιραντέλλο γεμάτο σύμβολα και αναλογίες μεταξύ Τέχνης και Ζωής έρχεται να μας ξεσηκώνει απέναντι στους «σκηνοθέτες» της ζωής μας!».

Είσοδος 3 ευρώ

ΣΤΑ ΧΑΝΙΑ

Συναυλία με την Ελεωνόρα Ζουγανέλη

Συναυλία στο Θέατρο Ανατολικής Τάφρου θα δώσει η Ελεωνόρα Ζουγανέλη στο πλαίσιο της περιοδείας της “Love Tour”, που περιλαμβάνει αγαπημένα τραγούδια από την προσωπική της δισκογραφία, αλλά και επιλογές της ίδιας από όλο το φάσμα της μουσικής.

Υπεύθυνος για τις ενορχηστρώσεις των τραγουδιών είναι ο Δημήτρης Μπαρμπαγάλας.

Μαζί της επί σκηνής σε αυτές τις εμφανίσεις, οι εξαιρετικοί συνεργάτες μουσικοί: Βαχάν Γκαλσιάν - κλαρίνο, φλογέρα, ντουντούκ και ζουρνάς, Μιχάλης Καπυλίδης - Τύμπανα και κρουστά, Παρασκευά Κίτσος - ακουστικό και ηλεκτρικό μπάσο, Δημήτρης Μπαρμπαγάλας - ακουστική, κλασική και ηλεκτρική Κιθάρα, Γιάννης Οικονομίδης - Τρομπέτα, κρουστά και πιάνο, Νίκος Πασσαλίδης - Μπουζούκι, λαούτο, ούτι και ακουστική κιθάρα

Οι ιατρικές πρακτικές συνοδεύουν τον άνθρωπο από τη στιγμή που έκανε τα πρώτα του βήματα στη γη. Ο δρόμος που ακολούθησε η ιατρική στο πέρασμα του χρόνου, είναι γεμάτος από εκπληκτικές ιστορίες αυτοσχεδιασμού, άγνοιας, απάτης, πάθους ή και λάθους.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΕΦΑΝΟΓΙΑΝΝΗΣ
M.Sc.

Ιστορία της Ιατρικής: Ένα απίθανο ταξίδι στον χρόνο

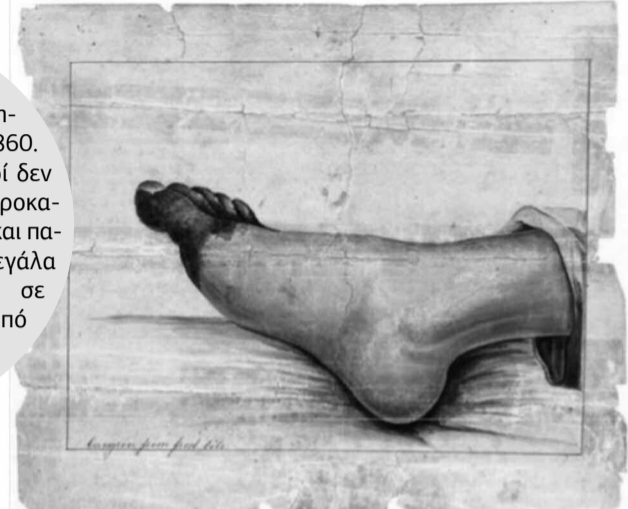
μέρος 33ο

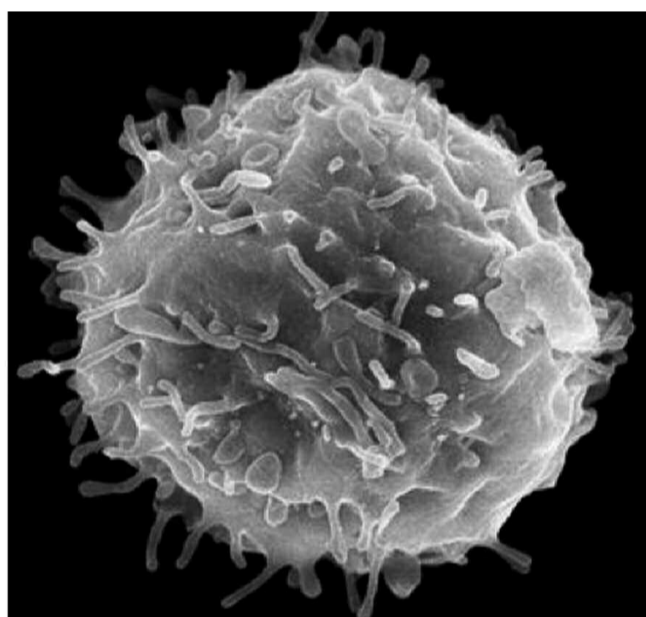
Ένα από τα τελευταία κρούσματα ευλογιάς, στο Μπαγκλαντές του 1972, πριν την οριστική εκρίζωσή της μέσω των εμβολιασμών παγκοσμίως.

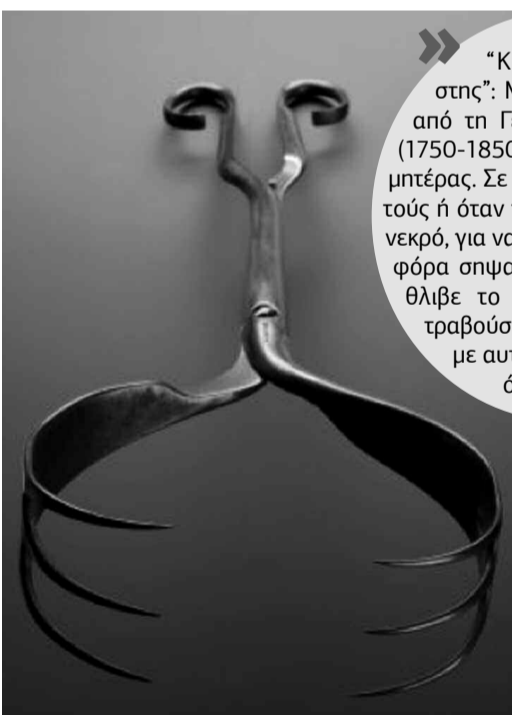
Στρατιωτικό κουτί πρώτων βοηθειών στην Αμερική του 1860. Την εποχή εκείνη οι γιατροί δεν γνώριζαν ότι τα μικρόβια προκαλούν τις λοιμώξεις, γι' αυτό και παρατηρούνταν πολύ μεγάλα ποσοστά θνησιμότητας σε τραυματίες πολέμου από επιμόλυνση των πληγών τους.

Απεικόνιση του 1865, από το Κονέκτικατ των ΗΠΑ, που δείχνει το άκρο πόδι ενός στρατιώτη που έχει προσβληθεί από γάγγραινα λόγω κρυοπαγήματος, λίγο πριν από τον ακρωτηριασμό του.

Φωτογραφία στο ηλεκτρονικό μικροσκόπιο ενός βλαστοκυττάρου (stem cell). Πρόκειται για πολυδύναμο προγονικό κύτταρο, που έχει τη δυνατότητα να μετατραπεί (διαφοροποιηθεί) σε οποιοδήποτε είδος κυττάρου ενός οργανισμού. Περιέχεται κυρίως στο ομφαλοπλακουντιακό αίμα και χρησιμοποιείται με πολλές ελπίδες σε μεταμοσχεύσεις ή ειδικές θεραπείες για την αντιμετώπιση σοβαρών ασθενειών.

“Κεφαλοθραύστης”: Μαιευτικό όργανο, από τη Γενεύη της Ελβετίας (1750-1850) για τη σωτηρία της μητέρας. Σε πολύ δύσκολους τοκετούς ή όταν το έμβρυο θεωρούνταν νεκρό, για να αποφευχθεί η θανατηφόρα σηψαιμία, ο γιατρός συνέθλιβε το κεφάλι του και το τραβούσε έξω από τη μήτρα με αυτό το τρομακτικό όργανο...

Χειροκίνητη φυγόκεντρος της εταιρείας Bott and Walla, για το διαχωρισμό του ιζήματος των ούρων με σκοπό τη μέλξη του στο μικροσκόπιο, στο Μόναχο του 19ου αιώνα.

Συσκευή δόνησης “για την ενίσχυση των νεύρων και των μυών των ματιών - Συνιστάται από τους γνωστότερους οφθαλμίατρους”. Χρησιμοποιήθηκε τη δεκαετία του 1910 για την ανακούφιση των ματιών, αλλά και την αντιμετώπιση των πονοκεφάλων.

Καρτ ποστάλ στη Γαλλία του 1910, που απεικονίζει τον “άνθρωπο-βάτραχο”, με υποπλασμένα άκρα, διάσημη ατραξιόν σε περιφερόμενους θιάσους της εποχής.

Αυτοσχέδιο “τεχνητός πνεύμονας”, στην Ουαλία της δεκαετίας του 1940. Τον χρησιμοποιούσαν για την υποβοήθηση της αναπνοής σε περίπτωση δυσλειτουργίας των πνευμόνων, σε ασθενείς και καταστάσεις όπως η πολυομμελίτιδα, η αλλαντίαση, οι δηλητηριάσεις κ.ά.

EYE TREATMENT.

vibratory eye treatments are now given by many of the best known oculists. There are many who are now wearing glasses that would find relief in vibration by strengthening the nerves and muscles which control the eye.

